

006. Bijbelstudie over HARI SABAT - DINA SABAT - DE SABBAT - HASHABAT השבת

Deel 2: Hoe ging Yeshua ermee om?

In het vorige deel van deze Bijbelstudie heeft u kunnen lezen, dat de Shabat niet alleen voor de Joden bedoeld is, maar voor alle gelovigen! De Shabat dient immers enerzijds om *de Joden* eraan te herinneren dat de Eeuwige voor hen de verlossing uit de slavernij in Egypte had volbracht, maar ook om *een ieder* te herinneren aan het volbrachte verlossingswerk van Yeshua! Bij het sterven riep Hij immers: *“Het is volbracht!”* Als het *vleselijk lichaam* van Yeshua na Zijn sterven op de Shabat rustte, dan is het niet meer dan logisch, dat in navolging daarvan ook het *geestelijk lichaam* van Yeshua, de gemeente, na het sterven van de ‘oude mens’ de Shabat eveneens in ere gaat houden, en dat we op die dag gedenken dat wij de rust van deze zevende dag ingegaan zijn door aanvaarding van het volbrachte werk van Yeshua! (עבריים) Ivrim [Hebreeën - Ibrani] 4).

Voorbeeld

We begonnen deze Bijbelstudie met de tekst uit בראשית B'reshit [Genesis - Kejadian] 2:2-3, die ook deel uitmaakt van de Qidush, de wijding van de Shabat op vrijdagavond: *“Toen G'd op de zevende dag het werk voltooid had, dat Hij gemaakt had, rustte Hij op de zevende dag van al het werk, dat Hij gemaakt had. En G'd zegende de zevende dag en heiligde die omdat Hij daarop gerust heeft van al het werk, dat G'd scheppende tot stand had gebracht! - Dan pada hari ketujuh, Elohim telah menyelesaikan pekerjaanyang telah Dia lakukan. Dan Dia beristirahat pada hari ketujuh dari semua pekerjaan yang telah Dia lakukan. Lalu Elohim memberkati hari ketujuh itu dan menguduskannya, karena pada hari tersebut Dia berhenti dari segala pekerjaan penciptaan yang dilakukan-Nya itu!”* Waarom rustte G'd op de zevende dag? Was Hij moe van het werken? Natuurlijk niet! In Psalm - Mazmur 121:4 lezen wij immers: *“Zie, de Bewaarder van Israël sluimert noch slaapt! - Lihatlah, tidak akan terlelap ataupun tertidur, Penjaga Israel!”* Als Hij niet moe was, waarom ging Hij dan rusten? Om dezelfde reden waarom Yeshua gedoopt werd! Had Yeshua het nodig om gedoopt te worden? Nee! Waarom liet Hij zich dan dopen? Om te laten zien hoe het moet! Als voorbeeld, dat wij behoren na te volgen. En zo zit het dus ook met de Shabat, de zevende dag! Maar in beide gevallen zijn er helaas nog steeds christenen die ten onrechte menen, dit voorbeeld niet te hoeven opvolgen. Terwijl Yeshua als volwassene ondergedompeld werd, worden in de meeste kerken baby's besprenkeld, en terwijl G'd zelf op de zevende dag rustte en die heiligde, rusten de meeste christenen op de eerste dag en heiligen die. Men beroept zich hierbij op het feit, dat Yeshua op de eerste dag is opgestaan. Maar is Shabat vieren dan de opstanding verloochenen? In tegendeel! De Shabat is de viering van de rust die we in G'd genieten door het offer en de opstanding van Yeshua.

Onder de Wet?

Altijd, als men het met christenen over de Shabat heeft, krijgt men een standaard antwoord: *“Wij zijn niet meer onder de Wet en wij hoeven ons niet opnieuw een juk te laten opleggen!”* Einde discussie! Het lijkt wel voorgeprogrammeerd, net alsof je een cassettebandje afdraait! Maar weet men eigenlijk waar men het over heeft? Laten we even bekijken wat die term inhoudt. De term “onder de Wet” (υπο νομον upo nomon) komt tien maal voor in B'rit haChadasha (het Nieuwe Testament - Perjanjian Baru), en wel in de brieven aan de Romeinen, de Galaten en de Korinthiërs. Maar uit de uitspraak van Sha'ul (Paulus) in Romeinen - Roma 6:15-16 blijkt wel duidelijk, dat hij die Wet (תורה Tora) zeker niet als iets negatiefs beschouwde: *“Wat dan? Zullen wij zondigen, omdat wij niet onder de Wet, maar onder de genade zijn? Volstrekt niet! Weet gij niet dat gij Hem, in wiens dienst gij u stelt als slaven ter gehoorzaamheid, ook moet gehoorzamen als slaven, hetzij dan van de zonde tot de dood, hetzij van de gehoorzaamheid tot gerechtigheid? - Apakah kita akan berbuat dosa karena kita tidak berada di bawah Torat, tetapi di bawah anugerah? Tidak mungkin! Tidakkah kamu mengetahui bahwa kepada siapa kamu menyerahkan dirimu sendiri sebagai hamba bagi ketaatan, kamu adalah hamba yang*

kepadanya kamu menaati, apakah itu dosa kepada kematian, atau ketaatan kepada kebenaran?" In hoofdstuk 7:7 gaat hij verder: "Wat zullen wij dan zeggen? Is de Wet zonde? Volstrekt niet! Ja, ik zou de zonde niet hebben leren kennen, tenzij door de Wet! - Lalu kita akan mengatakan apa? Apakah Torat itu dosa? Tidaklah mungkin! Sebaliknya, aku tidak mengenal dosa, kecuali melalui Torat!" In vers 12 komt hij tot de conclusie: "Zo is dan de Wet heilig, en ook het gebod is heilig en rechtvaardig en goed! - Demikianlah sesungguhnya torat itu kudus, dan perintah itu pun kudus dan adil dan baik." Als wij deze tekst dus toepassen op de Shabat, wat is er dan verkeerd aan? Uit bovenstaande teksten wordt immers duidelijk, dat de term "onder de Wet zijn" aantoont, dat de Wet op zich niet verkeerd is, maar de manier hoe men ermee omgaat! Dus moet de term "onder de Wet zijn" een negatieve toepassing inhouden van de Wet, die Sha'ul [Paulus] juist "heilig, rechtvaardig, juist en goed" noemt. Op gelijke wijze is de term "werken der Wet" (εργοι του νομου ergoi tou nomou), die eveneens tien maal voorkomt in de brieven aan de Romeinen en de Galaten, te zien als "het wettisch toepassen van de geboden uit de Tora". Let wel: "Wet" is eigenlijk een verkeerde vertaling! Tora betekent niet "Wet" maar "Instructie", en dat geeft al aan dat je er niet wettisch mee kunt omgaan. En toch wordt het gedaan, en niet alleen door Joden! Dit legalistische denken vinden we ook bij gelovigen uit de volken. Het is typisch, dat veel christenen, die prefereren "vrij te zijn van de Wet", die men als "juk" ervaart (let wel: wij hebben het hier over de Wet van G'd!), geen enkele moeite hebben met het strikt navolgen van wetten, die door mensen gemaakt zijn! Elke kerk, of zij nou rooms-katholiek, protestants of evangelisch is, heeft haar eigen wetten, haar eigen kerkorde, haar eigen statuten, waarvan het de normaalste zaak is, dat men zich daar zonder te morren aan houdt. Daarentegen heeft men er heel veel moeite mee, om G'ds geboden, regels en instructies te gehoorzamen. Velen denken oprecht (omdat het ze zo geleerd is), dat de Wet voor hun niet meer van toepassing zou zijn omdat zij in Yeshua vervuld is en 'dus' bij het Oude Testament hoort. Yeshua heeft echter zelf gezegd: "Meent niet, dat Ik gekomen ben om de Wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen. Want voorwaar, Ik zeg u: Eer de hemel en de aarde vergaat, zal er niet één jota of één tittel vergaan van de Wet, eer alles zal zijn geschied. Wie dan één van de kleinste dezer geboden ontbindt en de mensen zo leert, zal zeer klein heten in het Koninkrijk der hemelen; doch wie ze doet en leert, die zal groot heten in het Koninkrijk der hemelen!" **Bahasa Indonesia:** "Janganlah mengira bahwa Aku datang untuk membatalkan Torat atau kitab para nabi. Aku datang tidak untuk membatalkan, melainkan untuk menggenapinya. Sebab, sesungguhnya Aku berkata kepadamu: Sampai langit dan bumi berlalu, satu iota atau satu keraia pun dari Torat sekali-kali tidak akan lenyap, sampai segala sesuatu terjadi. Oleh karena itu, siapa pun yang mengabaikan satu dari perintah-perintah yang terkecil ini dan mengajar manusia secara demikian, dia akan disebut yang terkecil di dalam kerajaan surga. Namun, siapa yang dapat melakukan dan mengajarkan, dia akan disebut besar di dalam kerajaan surga!" **Javaans:** "Kowé aja pada mikir nèk Aku iki teka arep ngrombak wèt-wèté nabi Moses. Tekaku iki ora arep ngrombak, ora, nanging Aku malah netepké. Mulané, pada ngertia, suwéné langit lan bumi ijk ènèng, ora bakal ènèng aksara sangka wèté nabi Moses dityorèk, siji waé ora, nganti tekan rampungé. Mulané, sapa sing nerak salah-sakwijiné wèt mau, senajan sing tyilik déwé lan mulangi wong liya nglakoni sing kaya ngono, wong iku bakal éntuk panggonan sing endèk déwé ing Kratoné Swarga. Nanging sapa sing nglakoni wèté nabi Moses sak kabèhé lan mulangi liyané nglakoni kuwi kabèh, wong iku sing bakal éntuk panggonan sing duwur ing Kratoné Swarga!" (מתתיהו [Matthéus - Matius] 5:17-19). Hij zegt: "wie ze doet!" Dat is het, wat ook Ya'aqov [Jacobus - Yakobus] bedoeld als hij zegt: "Want gelijk het lichaam zonder geest dood is, zo is ook het geloof zonder werken dood! - Sebab, seperti halnya tubuh tanpa roh adalah mati, demikian pula iman tanpa perbuatan adalah mati! - Kayadéné awak nèk wis ora ènèng ambekané mesti mati, mengkono uga pretyaya, nèk ora ènèng penggawéné ya mati!" (יעקב [Jacobus - Yakobus] 2:26). Als Yeshua het heeft over "de kleinste dezer geboden", dan bedoelt Hij uiteraard óók de Shabat! Hij zegt dus, dat je zeer klein zal heten in Zijn Koninkrijk, als je de mensen leert dat de Wet (inclusief het shabatgebod) niet meer van toepassing zou zijn. In deel 2 van deze bijbelstudie gaan we kijken, hoe de eerste gemeente en Yeshua zelf met de Shabat omgingen.

De eerste gemeente en de Shabat

"En hun weg nemende over Amfipolis en Apollonia, kwamen zij te Tessalonica, waar een synagoge was. En Sha'ul [Paulus] ging, zoals hij gewoon was, daar binnen en behandelde drie

Shabatot [sabbatten] achtereen met hen gedeelten uit de Schriften.” **Bahasa Indonesia:** “Dan setelah berjalan melalui Amfipolis dan Apolonia, mereka tiba di Tesalonika, tempat yang ada sinagoga orang-orang Yahudi. Dan sebagaimana yang biasa bagi Paulus, ia masuk ke antara mereka. Dan selama tiga Sabat ia bertukar pikiran dengan mereka tentang kitab suci.”

Javaans: “Rasul Paulus lan Silas terus liwat kuta Amfipolis lan kuta Apolonia tekan kuta Tèsalonika. Nang kono ènèng sinaguk. Kaya sak lumrahé rasul Paulus terus mlebu mbrono mèlu kumpulan. Sampèk telung Sabat terus-terusan rasul Paulus tukar pikiran karo wargané sinaguk kono bab ayat-ayaté Kitab Sutyi.” In deze tekst uit מִפְעֻלוֹת Mif'alot [Handelingen - Para Rasul] 17:1-2 lezen wij, dat Sha'ul [Paulus] de vaste gewoonte had, om ook ná zijn bekering nog op Shabat de sjoeldienst bij te wonen. Waarom deed hij dat? Omdat Yeshua [Jezus] nooit gezegd had, dat hij dat maar op zondag moest doen. Integendeel! Het boek Handelingen staat er vol van, dat de gelovigen, Joden zowel als niet-joden, op de Shabat samenkomsten hielden. We laten daarom enkele van deze teksten even de revue passeren, om maar met מִפְעֻלוֹת Mif'alot [Handelingen - Para Rasul] 13:14 te beginnen: “Doch zelf gingen zij van Perge verder en kwamen te Antiochië in Pisidië, en op Yom Shabat [de sabbatdag] in de synagoge gegaan zijnde, namen zij plaats. - Dan setelah melintas dari Perga, mereka tiba di Antiokhia, Pisidia, dan setelah masuk ke dalam sinagoga pada hari Sabat, mereka duduk. - Sangka kuta Pèrgi Barnabas lan rasul Paulus terus budal terus nang kuta Antioki nang bawah Pisidi. Ing dina Sabat wong loro iki terus mèlu ngumpul nang sinaguk.” In hetzelfde hoofdstuk lezen wij in de verzen 42 tot 44: “En toen zij vertrokken, verzochten zij hun tegen de eerstvolgende Shabat weder deze woorden te spreken. En na het uitgaan van de synagoge, volgden vele van de Joden en de vereerders van G'd, die Jodengenoten waren, Sha'ul [Paulus] en Bar-Naba [Barnabas], die dan ook tot hen spraken en bij hen aandrongen om te blijven bij de genade G'ds. En de volgende Shabat kwam bijna de gehele stad bijeen om het woord G'ds te horen.” **Bahasa Indonesia:** “Dan ketika pergi dari sinagoga orang-orang Yahudi itu, bangsa itu meminta agar perkataan itu dibicarakan pada hari Sabat berikutnya. Dan setelah pertemuan sinagoga selesai, banyak orang Yahudi dan proselit yang saleh mengikuti Paulus dan Barnabas, yang sambil berbicara kepada mereka, keduanya terus meyakinkan mereka untuk tetap tinggal dalam anugerah Elohim. Dan ketika hari Sabat tiba, hampir seluruh penduduk kota itu berkumpul untuk mendengarkan firman Elohim.” **Javaans:** “Sakwisé metu sangka sinaguk mau wong-wong terus pada nyuwun marang rasul Paulus lan Barnabas teka menèh, supaya ing dina sabat mingguné ngarep neruské piwulangé mau. Sak rampungé kumpulan okèh wong Ju lan wong liyané sing mèlu agama Ju pada pretyaya marang piwulangé rasul Paulus lan Barnabas. Rasul Paulus lan Barnabas ngomongi wong-wong iki kanti tenanan, supaya pada temen terus enggoné urip njagakké marang kabetyikané Gusti Elohim. Ing dina Sabat minggu liyané mèh wong sak kuta kabèh pada teka nang sinaguk, kepéngin ngrungokké pituturé Gusti.” En zo bleef het ook meer dan 400 jaren lang. Het was vanzelfsprekend, dat de gelovigen de Shabat heiligden overeenkomstig het gebod van de Allerhoogste. Hij heeft immers nooit gezegd, dat je de Shabat slechts hoefde te houden tot de dag dat de Mashiah [Messias] zou komen. Neen! *Het is een eeuwigdurende inzetting!* Yeshua heeft het houden van de Shabat niet stopgezet, ook niet een dag opgeschoven, en Zijn Vader is eveneens nooit van gedachte veranderd! Hij heeft nooit gezegd, dat de Shabat nu maar door de zondag vervangen moest worden. Dat deden mensen die zich christenen noemden, maar het niet waren, omdat afgoderij en antisemitisme hun voornaamste motieven daarvoor waren (keizer Constantijn en diverse pausen). Om deze stap achteraf toch nog te legitimeren, worden de twistgesprekken van Yeshua met sommige (niet alle!) P'rushim [Farizeeën] aangehaald in een poging aan te kunnen tonen, dat zelfs ook Yeshua grote problemen met het houden van de Shabat gehad zou hebben en ervan vond dat het daar maar mee afgelopen moest zijn. Maar was dat wel zo?

Yeshua en de Shabat

Zelfs ישוע המשיח Yeshua haMashiach [Jezus Christus], de mensgeworden Zoon van de Allerhoogste, heeft de Shabat geëerbiedigd, door pas op de eerste dag der week op te staan uit de dood maar gedurende de gehele Shabat te rusten in het graf! Is de slaaf meer dan zijn Meester? Behoren wij niet net zo te wandelen als Hij heeft gedaan, als wij zeggen dat we in Hem blijven? Er zijn talrijke passages in ברית החדשה B'rit haChadasha [het Nieuwe Testament - Perjanjian Baru], welke eenstemmig betuigen dat Yeshua haMashiach principieel

de nauwkeurige inachtneming van de Shabat als מצוה Mitz'va [bijbels gebod] erkende. In מתתיהו Matityahu [Matthéüs - Matius] 24:20 b.v. geeft Yeshua aan Zijn Talmidim [discipelen] het advies: *“Bidt dat uw vlucht niet in de winter valle en niet op een Shabat! - Namun berdoalah supaya pelarianmu tidak terjadi pada musim dingin ataupun hari Sabat! - Ndedongaa marang Gusti Allah, supaya enggonmu lunga ora tiba wayah adem apa dina Sabat!”* en in Marcus 1:21 lezen wij: *“En zij kwamen te K'far-Nachum [Kapernaüm] en terstond op de Shabat ging hij naar de synagoge en leerde. - Dan mereka masuk ke Kapernaum, dan segera setelah masuk ke dalam sinagoga pada hari Sabat, Dia mengajar. - Gusti Yeshua lan murid-muridé pada teka nang kuta Kapèrnakum. Ing dina Sabat Gusti Yeshua mlebu nang sinaguk lan mulangi wong-wong.”* Deze woorden bewijzen niet slechts Yeshua's gebondenheid aan het Joodse leer- en bedehuis, de sjoel, maar ook Zijn strikte naleving van het Techumvoorschrift (Talmud-tractaat Erubin 4:3), dat wandelingen op de Shabat beperkt tot 2000 ellen buiten het Shabatgebied, dat in het algemeen beperkt is tot het gebied van een stad of een dorp. Yeshua ging dus de stad in nog vóór het aanbreken van de Shabat om de dienst in de sjoel bij te kunnen wonen. Lucas verhaalt in zijn vierde hoofdstuk vers 16: *“En Hij kwam te Natzeret (Nazaret), waar Hij opgevoed was, en Hij ging volgens Zijn gewoonte op Yom Shabat [de sabbatdag] naar de synagoge en stond op om voor te lezen. - Dan, Dia datang ke Nazaret, tempat Dia telah dibesarkan. Dan pada hari Sabat, sesuai dengan kebiasaan-Nya, Dia masuk ke sinagoga, dan berdiri untuk membaca. - Gusti Yeshua terus teka nang kuta Nasarèt, kuta panggonané Dèkné. Kaya sak lumrahé, ing dina Sabat Gusti Yeshua budal nang sinaguk.”* In het zelfde hoofdstuk staat: *“Hij daalde af naar K'far-Nachum [Kapernaüm] een stad in de Galil [Galilea], en Hij leerde hen geregeld op de Shabat. - Dan, Dia turun ke Kapernaum, sebuah kota di Galilea. Dan Dia mengajar mereka pada hari-hari Sabat. - Gusti Yeshua terus medun nang kuta Kapèrnakum nang bawah Galiléa. Ing dina Sabat Dèkné mulang nang sinaguk.”* (vers 31). Weet u, als Yeshua iemand was geweest, die zo nu en dan wel eens de Shabat had geschonden, laat staan als Hij in Zijn prediking had opgeroepen tot schending of zelfs afschaffing van de Shabat, zoals sommigen beweren, dan zou de Hoge Raad, het Sanhedrin, niet in verlegenheid zijn geraakt bij het zoeken naar een reden om Hem ter dood te veroordelen. Moshe [Mozes] zegt immers in Sh'mot [Exodus - Keluaran] 31:14 ondubbelzinnig: *“Wie de Shabat ontheiligt, zal zeker ter dood gebracht worden! - Dan haruslah kamu memelihara Sabat itu, karena itu kudus bagimu. Siapa yang mencemarkannya, dia harus dihukum mati!”* In Marcus - Markus 14:55 lezen we echter: *“De overpriesters nu en de hele Raad trachtten een getuigenverklaring tegen Yeshua te vinden om Hem ter dood te kunnen brengen, maar zij vonden er geen! - Dan para imam kepala dan seluruh Sanhedrin terus mencari kesaksian melawan Yeshua untuk menghukum mati Dia; dan mereka tidak mendapatkannya! - Para pengarepé imam lan wong-wong sing tukang ngrutu pada nggolèk seksi, supaya bisa nemu jalaran kanggo nyalahké lan matèni Gusti Yeshua, nanging ora nemu siji-sijia!”* De hogepriesters in Jeruzalem konden Yeshua met de beste wil van de wereld niet betrappen op een verboden handeling, hetzij op de Shabat, hetzij bij een of ander vergrijp jegens de Tora of de Halacha. In מתתיהו Matit'yahu [Matthéüs - Matius] 26:59-60 zien wij, dat zij daarom zelf dingen gaan verzinnen: *“De overpriesters en de gehele Raad trachtten een vals getuigenis tegen Yeshua te vinden om Hem ter dood te brengen, maar zij vonden er geen, hoewel er vele valse getuigen optraden. - Dan imam-imam kepala dan para tua-tua dan seluruh Sanhedrin, mencari kesaksian palsu melawan Yeshua, agar mereka dapat menghukum mati Dia, tetapi mereka tidak menemukannya, dan sekalipun banyak saksi dusta hadir, mereka belum menemukannya. - Imamé Gedé lan para wargané Kruton Agama kabèh pada nggolèk akal arep nyalahké Gusti Yeshua nganggo seksi-seksi palsu, supaya Dèkné éntuk setrapan pati. Nanging senajan okèh wong sing pada maju lan gelem dadi seksi, paseksiné ora ènèng buktiné.”* De noodzaak van het Sanhedrin om valse getuigen in te huren, duidt ondubbelzinnig zowel op Zijn onschuld als ook op Zijn trouw jegens de Tora. Geen wonder! Want Yeshua was helemaal geen onverschillige Jood die in de marge leefde, maar een echte Rebbe [wonderrabbi], wiens menszijn niet gescheiden kan worden van Zijn Jood-zijn.

Twistgesprekken over de Shabat

Ondanks de boven genoemde feiten worden er, om de afschaffing van de Shabat door de Kerk te rechtvaardigen, nog steeds de zogenaamde twistgesprekken van Yeshua met de P'rushim [Farizeeën] aangehaald. Maar is dit wel het juiste woord? Was er wel sprake van een twist of

was het veeleer een discussie over actuele vragen van rabbijnen onder mekaar, zoals dit ook vandaag de dag nog gebruikelijk is? Kwam Yeshua inderdaad regelmatig in botsing met hen op het punt van de Shabat? Heeft Hij een geheel nieuwe visie op de Shabat gegeven of heeft Hij reeds bestaande opvattingen hieromtrent alleen maar nader toegelicht? Om deze vragen te kunnen beantwoorden, moeten we de bewuste teksten nog eens heel kritisch lezen.

Werken van noodzakelijkheid

“Te dien tijde ging Yeshua op de Shabat door de korenvelden en zijn Talmidim [discipelen] kregen honger en begonnen aren te plukken en te eten. Maar toen de P'rushim (Farizeeën) dit zagen, zeiden zij tot Hem: Zie, uw discipelen doen wat men op Shabat niet mag doen. En Hij zeide tot hen: Hebt gij niet gelezen wat David gedaan heeft, toen hij en die met hem waren honger kregen? Hoe hij het huis G'ds binnengegaan is en zij de toonbroden hebben gegeten, waarvan hij noch die met hem waren mochten eten, doch alleen de Kohanim [priesters]? Of hebt gij niet gelezen in Tora [de wet], dat op de Shabat de Kohanim in בית־המקדש Beit haMiq'dash [de tempel] de Shabat schenden zonder schuldig te zijn? Maar ik zeg u: Meer dan Beit haMiq'dash is hier. Indien gij geweten hadt, wat het zeggen wil: Barmhartigheid wil ik en geen offerande, dan zoudt gij geen onschuldigen hebben veroordeeld. Want Ben haAdam [de Zoon des mensen] is heer over de Shabat!”

Bahasa Indonesia: “Pada waktu itu, Yeshua pergi melalui ladang gandum pada hari Sabat. Dan murid-murid-Nya merasa lapar dan mereka mulai memetik bulir-bulir gandum dan memakannya. Dan orang-orang Farisi, setelah melihatnya, mereka berkata kepada-Nya: Lihatlah, murid-murid-Mu melakukan apa yang tidak diperbolehkan untuk dilakukan pada hari Sabat! Akan tetapi Dia berkata kepada mereka: Tidakkah kamu membaca apa yang telah David [Daud] perbuat ketika dia sendiri dan mereka yang bersamanya merasa lapar? Bagaimana dia masuk ke dalam bait Elohim dan dia makan roti sajian, yang adalah tidak boleh baginya untuk memakannya, bahkan juga oleh mereka yang bersamanya, kecuali hanya bagi para imam? Atau tidakkah kamu membaca di dalam Torat, bahwa pada hari Sabat para imam melanggar Sabat di dalam bait suci, dan mereka tidak bersalah? Namun Aku berkata kepadamu, bahwa Yang lebih besar daripada bait suci ada di sini. Dan jika kamu sudah memahami apakah itu: Aku menghendaki kemurahan dan bukan persembahan, maka kamu tidak akan pernah menghukum mereka yang tidak bersalah. Sebab Anak Manusia adalah juga Tuhan atas hari Sabat!”

Javaans: “Ing sakwijné dina Sabat Gusti Yeshua mlaku liwat kebon gandum. Murid-muridé krasa ngelih, mulané pada ngepèki wohé gandum terus dipangan. Kadung wong Farisi weruh kuwi, terus pada ngomong marang Gusti Yeshua: Delokké kuwi, murid-muridmu pada nerak angger-angger, awit pada nglakoni prekara sing dilarang ing dina Sabat. Gusti Yeshua semaur ngéné: Apa kowé ora pada matya nang Kitab bab sing ditindakké karo David [Daved], dongé dèkné lan kantya-kantyané pada ngelih? Dèkné mlebu nang omahé Gusti Elohim terus mangan roti sing dipasrahké marang Gusti Elohim, uga kantya-kantyané sing mèlu dèkné. Mangka miturut pernatané agama Ju namung para imam sing kelilan mangan roti kuwi. Apa kowé ora matya nang wèté nabi Moses nèk para imam sing saben dina Sabat ladèn nang omahé Gusti Elohim sakjané pada nerak pernatané dina sabat, nanging ora pada dianggep salah. Kowé pada tak omongi: nang kéné iki ènèng sing ngungkuli omahé Gusti Elohim kwasané. Nang Kitab lak ènèng tulisan ngéné ta: Sing tak karepké kuwi kawelasan, ora kurban. Nèk kowé dunung tegesé tulisan kuwi, kowé mesti ora bakal nyalahké wong-wong sing bener. Awit Anaké Manungsa sing kwasa ngarani apa sing kelilan lan sing ora kelilan ing dina Sabat. (מתת'יהו Matit'yahu [Matthéüs - Matius] 12:1-8, vergelijk Marcus 2:23-28 en Lucas 6:1-5). - Heeft Yeshua tegen de P'rushim gezegd dat Zijn vrienden zich van het vierde gebod niets hoefden aan te trekken omdat Hij toch maar van mening was dat de Shabat afgeschaft en door de zondag vervangen mocht worden? Neen! Wat Yeshua hier aantoonde was, dat werken van noodzakelijkheid en werken van barmhartigheid volgens de Tora op Shabat wel degelijk geoorloofd zijn en men hieromtrent geen gewetensbezwaren hoeft te hebben. Zijn zorgvuldige verklaring van het vierde gebod duidt de altijddurende verplichting aan van het G'dsdienstig waarnemen van de zevende dag als een heilige Shabat. Hij deed dit op rabbijns niveau onder aanhaling van enkele Torateksten: דברים D'varim [Deuteronomium - Ulangan] 23:25, א שמואל Sh'mu'el alef [1 Samuël] 21:1-6, ויקרא Vayiq'ra [Leviticus - Imamat] 24:9, במדבר Bamid'bar [Numeri - Bilangan] 28:9-10 alsook א שמואל Sh'mu'el alef [1 Samuël] 15:22 en הושע Hoshea [Hosea] 6:6. Yeshua zou geen Wet

verklaard hebben, die bestemd was om opgeheven te worden, maar Hij heeft ongetwijfeld bedoeld een punt vast te stellen, dat van nut zou wezen voor de gelovigen in alle eeuwen; en zo moet het ons leren, dat ook voor de christenen (niet slechts de Joden) de Shabat wel onder de aanwijzing is van het vierde gebod, maar niet onder de verplichtingen die mensen daaraan hebben toegevoegd. Marcus brengt dit aspect in zijn versie van deze gebeurtenis nog scherper naar voren: *“En het geschiedde, dat Hij op de Shabat door de korenvelden ging en zijn discipelen begonnen onder het gaan aren te plukken. En de P'rushim [Farizeeën] zeiden tot Hem: Zie, waarom doen zij op de Shabat wat niet mag? En Hij zeide tot hen: Hebt gij nooit gelezen wat David gedaan heeft, toen de nood drong en hij en die met hem waren, honger kregen? Hoe hij onder het hogepriesterschap van Av'yatar [Abjatar] het huis G'ds binnengegaan is en de toonbroden gegeten heeft, waarvan niemand mag eten dan de priesters, en hij ze ook aan degenen, die met hem waren, gegeven heeft? En Hij zeide tot hen: De Shabat is gemaakt om de mens, en niet de mens om de Shabat. Alzo is Ben haAdam [de Zoon des mensen] heer ook over de Shabat.”* **Bahasa Indonesia:** *“Dan terjadilah, sementara Dia melintas melalui ladang gandum pada hari Sabat, para murid-Nya pun mulai melakukan perjalanan sambil memetik bulir-bulir gandum. Dan orang-orang Farisi berkata kepada-Nya: Lihatlah, mengapa pada hari Sabat mereka melakukan apa yang tidak diperbolehkan? Dan Dia berkata kepada mereka: Tidak pernahkah kamu membaca apa yang telah David [Daud] lakukan ketika dia membutuhkan dan lapar, ia dan mereka yang bersamanya? Bagaimana dia masuk ke dalam bait Elohim, pada masa Abyatar menjabat imam besar, dan makan roti sajian yang tidak diperbolehkan untuk memakannya, kecuali bagi para imam; dan dia memberikannya juga kepada mereka yang sedang bersamanya. Dan, Dia berkata kepada mereka: Hari Sabat dijadikan demi manusia, bukan manusia demi hari Sabat. Demikianlah, Anak Manusia adalah Tuhan atas hari Sabat juga!”* **Javaans:** *“Ing sakwijiné dina Sabat Gusti Yeshua mlaku turut kebon gandum karo murid-muridé. Sak barengé mlaku murid-muridé pada ngepèki wohé gandum dipangan. Wong Farisi sing pada weruh kuwi terus ngomong marang Gusti Yeshua: Lah kepriyé kuwi? Ing dina Sabat lak ora éntuk nyambutgawé apa-apa ta? Lah murid-muridmu kok ngepèki gandum? Gusti Yeshua semaur: Apa kowé ora tau matya bab ratu David [Daved], dongé dèkné lan kantya-kantyané pada ngelih banget, nanging ora nduwé panganan apa-apa? Apa dèkné ora terus mlebu nang omahé Gusti Elohim lan mangan rotiné. Dèkné lak wis ngerti ta nèk namung para imam sing éntuk mangan roti sing wis dipasrahké marang Gusti Elohim kuwi. Ing waktu kuwi sing dadi Imam Gedé Abiatar. Malah kantyané mbarang diedumi lan pada mèlu mangan karo Daved. Lan ora ènèng wong sing ngomong nèk dèkné klèru. Gusti Yeshua terus ngomong menèh: Gusti Elohim enggoné nganakké dina Sabat kuwi ora kanggo ngangèlké, nanging kanggo ngepénakké uripé manungsa. Mulané, Anaké Manungsa sing bisa ngarani bab sing éntuk lan sing ora éntuk ditandangi ing dina Sabat! (Marcus - Markus 2:23-28). Yeshua stelde zich hier niet tegenover de Joodse traditie, maar Hij hanteerde juist de rabbijnse juridische bewijsvoering. Hij zei niet dat het houden van de Shabat op zich verkeerd zou zijn en dus maar afgeschaft moest worden, maar legt juist uit wat het eigenlijke doel van de Shabat is. Yeshua maakt met het voorbeeld van David duidelijk dat de Shabat niet als een starre wet bedoeld is, waardoor je als het ware op je tenen moet lopen. Neen, de Shabat is gegeven als een voorrecht, als iets goeds. De Shabat mag geen last, geen tiran zijn, maar hij is er ten dienste van de mens. Daarom zei Yeshua ook: *“De Shabat is gemaakt om de mens, en niet de mens om de Shabat! - Hari Sabat dijadikan demi manusia, bukan manusia demi hari Sabat!”* Hij gaf daarmee geen nieuwe visie op de Shabat, want bijna dezelfde woorden vinden wij ook terug in de Talmud: *“De Shabat is u gegeven, en niet gij aan de Shabat.”* (Mechil'ta Ex. 31:13; B. Yoma 85b). Door Zijn uitspraak, dat de Zoon des mensen ook Heer over de Shabat is, laat Hij meteen ook zien wie de Wetgever is: Hijzelf! Hij wil dat wij G'ds geboden beleven in het kader van barmhartigheid. Het moet ons in de eerste plaats gaan om een relatie van liefde tot G'd en onze naaste.*

מלאכה M'lacha

Maar wie gefixeerd is op regels, krijgt automatisch een kritische instelling zoals de P'rushim [Farizeeën - orang-orang Farisi] in het bovenstaande verhaal. Zij stoorden zich hier aan het gedrag van de Talmidim [discipelen] van Yeshua, die door het plukken en met hun handen stuk wrijven van de aren M'lacha deden. Het woord מלאכה M'lacha staat in de Tora genoemd, en daarmee wordt elke activiteit bedoeld die nodig was voor de bouw van מִשְׁכַּן Mis'kan [de

tabernakel]. M'lacha, in het Jiddisch "Melocho" genoemd, wordt omschreven als een handeling van een mens door de constructieve beoefening van zijn intelligentie en bekwaamheden, of anders gezegd: de uitvoering van een idee aan een voorwerp door de kunstvaardigheid van de mens. M'lacha is het product van overleg, bedoeld, bij volle bewustzijn verricht, met de noodzakelijke middelen, kortom een creatieve, actieve menselijke geest. Op Shabat is M'lacha niet toegestaan. Zulk werk is een schending van de Shabat en zo is men ertoe gekomen om het begrip M'lacha te verdelen in 39 M'lachot, die ieder weer gespecificeerd zijn. De Mishna noemt de 39 werkzaamheden die M'lacha zijn en de andere werkzaamheden die daar weer van afgeleid zijn (Tol'dot):

1. zaaien,
2. ploegen,
3. maaien en afsnijden of plukken
4. losse producten bijeenzamelen,
5. dorsen, iets losmaken en afsnijden (dus ook melken of persen),
6. wannen,
7. uitzoeken,
8. malen (dus ook fijnsnijden of -stampen)
9. zeven (dus ook filteren)
10. kneden,
11. bakken (dus ook braden en koken),
12. wol afscheren (dus ook baard, hoofdhaar en nagels knippen)
13. wol schoonwassen
14. wol uitkloppen
15. wol verven
16. wol spinnen
17. scheringsdraden opspannen,
18. twee doorhaallussen maken,
19. twee inslagdraden weven,
20. twee draden splijten,
21. een knoop leggen,
22. een knoop losmaken,
23. twee steken naaien,
24. scheuren met de bedoeling om twee steken te naaien,
25. een hert vangen,
26. een hert slachten,
27. een hert de huid stropen,
28. de huid van een hert inzouten,
29. de huid van een hert looien,
30. van leer haar afkrabben of lijnen inkrassen (dus ook schaatsen)
31. leer in vorm of maat afsnijden,
32. twee letters schrijven,
33. schrift uitwissen,
34. bouwen,
35. afbreken met het doel om weer te bouwen,
36. vuur uitblussen,
37. vuur ontsteken (dus ook onze moderne elektrische apparaten aan- of uitzetten),
38. de laatste slag doen met de hamer, dat is de laatste hand aan werk leggen, (dus iets afmaken waar men aan begonnen is),
39. overbrengen van een terrein naar andere terreinen (en terug).

Men kent ook het begrip מוקצה Muq'tza; dit betekent dat een voorwerp niet in de handen genomen mag worden en niet bewogen, omdat daarmee M'lacha gedaan kan worden. De Muq'tza is uit voorzorg door de rabbijnen ingesteld. Extreme voorbeelden voor de תולדות Toladot, de van de M'lacha afgeleide werkzaamheden zijn o.a. het afscheuren van w.c.-papier. Daarom ligt er in de w.c.'s van orthodoxe Joden speciaal van te voren afgescheurde velletjes w.c.-papier klaar voor gebruik op Shabat. Hieruit wordt duidelijk, dat je met de invulling van het werkverbod op Shabat heel ver kan gaan. Waar ligt de grens? Yeshua herinnerde de P'rushim eraan, dat zelfs de Kohanim (priesters) de Shabat schonden. Hij wees op het dagelijks

voorbeeld van de priesters, waarvan zij evenzeer in Tora lazen. In de tempel deden de priesters zeer veel werk op de Shabat, daar zij offerdieren slachtten, van de huid ontdeden en verbrandden, deden dus M'lacha, hetgeen in een gewoon geval een ontheiliging van de Shabat zou zijn. Toch werd dit nooit als een overtreding van het vierde gebod aangezien, want de tempeldienst eiste en rechtvaardigde dit. Hierdoor wordt aangetoond, dat noodzakelijk werk op Shabat wettig en geoorloofd is, niet slechts tot onderhoud van het leven, maar voor de dienst aan de Eeuwige. En indien Yeshua Heer is over de Shabat is het voegzaam, dat die dag en al het werk van die dag, Hem gewijd zullen zijn. Krachtens deze Hem opgedragene macht stelt Yeshua hier vast, dat werken van noodzakelijkheid, **indien zij dit werkelijk zijn**, en niet voorwendzels of door ons zelf geschapene noodzakelijkheid, op Shabat verricht mogen worden, en deze uitleg van de Tora toont duidelijk aan, dat zij bestendig zal worden. Hoewel Yeshua dus werken van noodzakelijkheid toeliet op Shabat, wil Hij toch, dat wij zullen weten en gedenken, dat het Zijn dag is, en daarom in Zijn dienst en tot Zijn eer besteed dient te worden.

Werken van barmhartigheid

Behalve werken der noodzakelijkheid zijn ook werken van barmhartigheid toegestaan. Alle Shabatwetten worden namelijk aan kant gezet als men een leven moet redden, bijvoorbeeld als iemand (mens of dier) in het water valt. Dan is men verplicht om hem te redden ook al overtreedt men daarmee het draagverbod. Men mag de drenkeling zelfs met de auto naar een ziekenhuis brengen als dat voor zijn levensbehoud nodig is. Op Shabat rijdt men normaal gesproken geen auto omdat de auto Muq'tza is. De eerbied voor het leven heeft dus tot gevolg dat zodra ziekte of levensgevaar in het geding zijn, het werkverbod opgeheven wordt. Daarom komen wij in de Talmud ook de volgende regel tegen: *“Ontheilig ten behoeve van hem één Shabat, opdat hij nog vele Shabatot moge vieren.”* (B. Shabat 151; B. Yoma 85b). In het Nederlands bestaat de gezegde: *“Nood breekt wetten”*. En dat is ook zo! Yeshua maakte dit duidelijk door de diverse genezingen, die Hij op Shabat verrichtte. In **מתתיהו** Matit'yahu [Matthéüs - Matius] 12:9-14 lezen wij bijvoorbeeld: *“En Hij vertrok van die plaats en ging in hun synagoge. En zie, daar was een mens met een verschrompelde hand. En zij legden Hem de vraag voor, of het geoorloofd is op de Shabat te genezen, om Hem te kunnen aanklagen. Maar Hij zeide tot hen: Wie zou er onder u zijn, die een schaap heeft en die, als dit op een Shabat in een put valt, het niet grijpen zal en eruit trekken? Hoeveel gaat niet een mens een schaap te boven? Derhalve is het geoorloofd op de Shabat wel te doen. Toen zeide Hij tot die mens: Streck uw hand uit. En hij strekte haar uit en zij werd weder gezond gelijk de andere.”* **Bahasa Indonesia:** *“Dan setelah berangkat dari sana, Dia tiba di sinagoga mereka. Dan lihatlah, ada seorang pria yang menderita tangan yang layu sebelah. Dan mereka menanyai Dia agar dapat menuduh-Nya, dengan mengatakan: Bolehkah kiranya untuk menyembuhkan pada hari Sabat? Namun Dia berkata kepada mereka: Siapakah orangnya dari antaramu, yang mempunyai seekor domba dan jika itu jatuh ke dalam lubang pada hari Sabat, tidakkah dia akan meraih dan mengangkatnya? Jadi, betapa jauh lebih berharganya seorang manusia daripada seekor domba, maka adalah diperbolehkan untuk berbuat baik pada hari Sabat. Kemudian Dia berkata kepada orang itu: Ulurkanlah tanganmu! Dan dia mengulurkannya, dan dipulihkan seutuhnya seperti yang lain. Dan setelah keluar, orang-orang Farisi mengambil suatu kesepakatan menentang Dia agar mereka dapat melenyapkan Dia.”* **Javaans:** *“Gusti Yeshua terus lunga sangka kono arep nang sinaguké wong-wong kuwi. Nang sinaguk kono ènèng wong sing tangané lumpuh. Ènèng wong siji-loro sing pantyèn nuju arep nggolèki salahé Gusti Yeshua. Wong-wong iki takon marang Dèkné: Apa èntuk nambani wong ing dina Sabat? Gusti Yeshua terus semaur: Semunggoné nang tengahmu ènèng wong sing nduwé wedus siji, terus wedus kuwi ketyemplung nang luwangan ing dina Sabat. Mosok wongé ora ndang nyandak wedusé ditarik sangka luwangané? Lah manungsa ajiné apa ora ngungkul-ungkuli wedus? Mulané ya èntuk nulungi wong ing dina Sabat. Gusti Yeshua terus ngomong marang wong sing lara tangané: Tanganmu dietungké! Wongé terus ngetungké tangané lan saiki tangan kuwi wis waras kaya tangan sing liyané. Nanging para Farisi terus pada metu lan pada rembukan kepriyé enggoné arep matèni Gusti Yeshua.”* Yeshua deed met Zijn antwoord op hun vraag een beroep op hun eigen mening en praktijk: Zouden zij een schaap dat op Yom Shabat in een put valt, niet onder zware lichamelijke inspanning er weer eruit trekken? Ongetwijfeld zouden zij dit doen, de Tora laat dit toe! In Lucas - Lukas 14:1-6 zei Yeshua in een soortgelijke situatie bijna dezelfde woorden: *“En het geschiedde, toen Hij op Shabat in het huis van een der hoofden van de P'rushim [Farizeeën] kwam om brood te eten, dat zij nauwkeurig acht op Hem sloegen. En*

zie, er stond een waterzuchtig mens voor Hem. En Yeshua antwoordde en zeide tot de wetgeleerden en Farizeeën, zeggende: Is het geoorloofd op de Shabat te genezen of niet? En zij hielden zich stil. En Hij vatte hem bij de hand en Hij genas hem en liet hem gaan. En Hij zeide tot hen: Als een zoon of een os van iemand van u in een put valt, wie zal hem er dan niet terstond uittrekken ook op Yom Shabat [de sabbatdag]? En zij waren niet in staat iets daartegen in te brengen.” **Bahasa Indonesia:** “Dan terjadilah, ketika Dia datang ke rumah salah seorang dari para pemimpin orang Farisi untuk makan roti pada hari Sabat, dan mereka sedang mengamati Dia, maka tampaklah seorang yang sakit busung air di hadapan-Nya. Dan sambil menanggapi, Yeshua berkata kepada para ahli Torat dan orang-orang Farisi itu, dengan mengatakan: Apakah sah untuk menyembuhkan pada hari Sabat? Namun mereka diam. Dan sambil memegang, Dia menyembuhkannya, dan membiarkannya pergi. Dan seraya melanjutkan, Dia berkata kepada mereka: Siapakah di antara kamu yang seekor keledai atau lembumu jatuh terperosok ke dalam sumur pada hari Sabat dan dia tidak segera menariknya ke luar? Dan mereka tidak mampu menjawab lagi kepada-Nya berkenaan dengan hal-hal ini.”

Javaans: “Ing sakwijiné dina Sabat Gusti Yeshua merdayoh nang omahé sakwijiné pengarepé wong Farisi arep pésta. Wong-wong sing nang kono kabèh pada nyawang marang tindak-tanduké Dèkné. Terus ènèng wong, sing tangan lan sikilé abuh, mara nang nggoné Gusti Yeshua. Gusti Yeshua terus takon marang para guru Kitab lan para Farisi: Kitab Sutyi nglilani wong lara ditambahi ing dina Sabat apa ora? Wong-wong ora semaur apa-apa. Gusti Yeshua terus nyekel wong sing lara mau, terus diwaraské lan dikongkon lunga. Gusti Yeshua terus ngomong marang para guru Kitab lan para Farisi: Nèk nang tengahmu ènèng wong sing nduwé anak apa nduwé sapi sing ketyemplung sumur ing dina Sabat, mosok ora ndang ditarik munggah anaké apa sabiné ing dina sabat kuwi? Para guru Kitab lan para Farisi ora bisa semaur apa-apa.” Yeshua voegde hier zelfs het woordje terstond in om te benadrukken dat men het niet zou uitstellen tot na de Shabat, opdat het dier of de persoon niet zou omkomen! Ook in Lucas - Lukas 13:10-17 was Yeshua niet in overtreding van het vierde gebod, maar baseerde zich op een door de rabbijnen algemeen aanvaarde regel, dat het geoorloofd is om vee los te maken op Shabat om het in staat te stellen te eten en te drinken: “Hij was bezig te leren in een der synagogen op Shabat. En zie, er was een vrouw, die reeds achttien jaren een geest van zwakheid had en verkromd was en zich in het geheel niet kon oprichten. Toen Yeshua haar zag, sprak Hij haar toe en zeide tot haar: Vrouw, gij zijt verlost van uw zwakheid; en Hij legde haar de handen op, en terstond richtte zij zich op en zij verheerlijkte G'd. Maar de overste der synagoge, het kwalijk nemende, dat Yeshua op de Shabat genas, antwoordde en zeide tot de schare: Zes dagen zijn er, waarop gewerkt moet worden, komt dan om u te laten genezen en niet op Yom Shabat [de sabbatdag]. Maar de Here antwoordde hem en zeide: Huichelaars, maakt ieder van u niet op de Shabat zijn os of zijn ezel van de kribbe los en leidt hem weg om hem te laten drinken? Moest deze vrouw, die een dochter van Avraham is, welke de satan, zie, achttien jaar gebonden had, niet losgemaakt worden van deze band op Yom Shabat? En toen Hij dit zeide, schaamden zich al zijn tegenstanders, en de gehele schare verheugde zich over al de heerlijke dingen, die door Hem geschiedden”.

Bahasa Indonesia: “Dan Dia sedang mengajar di dalam salah satu sinagoga pada hari Sabat. Dan tampaklah seorang wanita yang telah delapan belas tahun memiliki roh kelemahan, dan dia sampai bungkuk dan tidak dapat berdiri dengan tegak. Dan ketika melihatnya, Yeshua memanggil dan berkata kepadanya: Hai wanita, engkau telah dibebaskan dari kelemahanmu! Dan Dia meletakkan tangan ke atasnya, dan seketika itu juga dia dipulihkan, dan dia memuliakan Elohim. Namun sambil menanggapi, pemimpin sinagoga yang telah menjadi marah karena Yeshua telah menyembuhkan pada hari Sabat itu, berkata kepada kerumunan orang itu: Ada enam hari yang di dalamnya orang seharusnya bekerja, karena itu datanglah, biarlah disembuhkan pada hari-hari itu dan jangan pada hari Sabat!” **Javaans:** “Ing sakwijiné dina Sabat Gusti Yeshua memulang nang sinaguk. Nang kono ènèng wong wédok wis wolulas taun suwéné dikwasani demit, marakké wongé gegeré ora bisa lempeng, dadiné bungkuk. Kadung Gusti Yeshua weruh wong wédok mau, wongé terus dityeluk ngéné: Bu, kowé saiki wis waras! Gusti Yeshua terus numpangi tangan marang wong mau, terus sakwat gegeré bisa lempeng, mulané wongé memuji Gusti Elohim. Nanging pengarepé sinaguk kono malah nesu banget, terus muni-muni marang wong-wong sing nang kono, ngomong: Enèng nem dina kanggo nyambutgawé. Nèk nggolèk waras, mbok teka ing dina-dina kuwi. Aja ing dina Sabat. Gusti Yeshua terus ngomong ngéné marang pengarepé sinaguk mau: Kowé kuwi pantyèn wong lamis. Ing dina Sabat kowé apa ora ngetokké sapi apa kimarmu digawa ngombé? Lah iki ènèng

wong wédok anak turunané Bapa Abraham. Wong iki wis wolulas taun suwéné dibanda karo Sétan. Mosok wongé ora éntuk diutyuli sangka ranténé Sétan ing dina Sabat? Sakwisé krungu tembungé Gusti Yeshua, wong-wong sing pada nglawan mau abang kabèh sangking kisinin. Nanging wong-wong liyané pada bungah weruh lelakon sing nggumunké kuwi sing ditindakké karo Gusti Yeshua.” Zij schaamden zich omdat Yeshua zich beriep op het gewone gebruik onder de Joden, dat door niemand afgekeurd werd. Hij had genoegzaam bewezen, dat het niet slechts geoorloofd, maar uiterst recht en voegzaam, dus een Mitz'va was, om deze arme vrouw op Shabat te genezen, en wel openlijk in de sjoel, de synagoge, opdat allen getuigen zouden zijn van het wonder.

Conclusie

Het is dus beslist niet waar, dat men op Shabat helemaal niets mag doen! Zowel Yeshua alsook de Talmud leren ons, dat óók binnen het orthodoxe Jodendom werken van noodzakelijkheid en werken van barmhartigheid zonder meer zijn toegestaan. Hetzelfde Hebreeuwse woordje **חסד** Chesed betekent zowel g'dsvruchtig en vroom alsook genadig en barmhartig, om aan te duiden, dat werken van barmhartigheid in zekere zin ook werken der g'dsvrucht zijn, dus zeer betamelijk op Shabat. Wat kunnen wij leren uit bovenstaande voorbeelden? Op de eerste plaats concluderen wij, dat Yeshua op geen enkele wijze gesuggereerd heeft dat de Shabat ooit vervangen zou worden door een andere dag, namelijk de zondag. Verder heeft Hij nooit beweerd, dat het vierde gebod niet meer van toepassing zou zijn. Wat Yeshua wèl duidelijk naar voren bracht is, dat de Shabat niet als een starre wet bedoeld is, vol met regels wat men allemaal wel of niet mag doen, maar als een kostbaar geschenk aan ons, een voorrecht, als iets goeds! Het is waar: Yeshua heeft ons vrijgemaakt van de wet, maar wij behoren wel zorgzaam te wezen om die vrijheid niet te misbruiken, of haar in losbandigheid te verkeren. Zie hoe gunstrijk de Eeuwige voor ons is, dat Hij ons op de zevende dag der week tijd toestaat voor verkwikking van het lichaam, om na een drukke werkweek weer even op adem te komen. Maar in plaats van dankbaar dit voorrecht te aanvaarden, geeft men de voorkeur aan een andere dag, de zondag. Als Sha'ul ons leert, dat wij door het offer van Yeshua niet meer gebonden zijn aan al die wetjes en regeltjes die door de rabbijnen zijn ingesteld, dan wil dat nog niet zeggen, dat wij ook zomaar G'ds wetten opzij mogen schuiven! Laat dit goed tot ons doordringen! Ook christenen dienen zich aan het vierde gebod te houden. Laten wij derhalve de Shabatrust tot voordeel zijn voor zowel ons lichaam alsook voor de innerlijke mens. Want zonder de storende invloed van allerlei bezigheden kan een mens zich beter op zijn Schepper richten. Dan komt men er gemakkelijker toe om na te denken, te danken en te bidden. Yeshua, maar ook Zijn Talmidim (discipelen), Sha'ul [Paulus] en de andere Sh'lichim [apostelen] brachten steeds hun Shabatot [sabbatten] door in de synagogen. Wij moeten er een gewetenszaak van maken om dit eveneens te doen (natuurlijk niet in de synagoge, maar in de gemeente of desnoods in een huisgemeente, want waar twee of drie in de naam van Yeshua bij elkaar zijn, daar in de Heer in hun midden), *als wij er de gelegenheid toe hebben*, en niet te denken dat wij de gehele Shabat evengoed thuis met het lezen van een goed boek, voor de televisie of op het voetbalveld kunnen doorbrengen, want de g'dsdienstige Shabatsamenkomsten zijn een g'ddelijke instelling, waarvoor wij moeten getuigen, al is het dan ook slechts met twee of drie. Het is dus onze plicht om, als wij er de gelegenheid toe hebben, de Shabat te heiligen in g'dsdienstige samenkomsten en zonder geldige reden behoort onze plaats niet ledig te wezen: *“Zes dagen mag arbeid verricht worden, maar op de zevende dag zal er een volkomen Shabat zijn: een heilige samenkomst; generlei arbeid zult gij verrichten, het is een Shabat voor de Eeuwige in al uw woonplaatsen. - Enam hari lamanya haruslah pekerjaan dilakukan, dan pada hari ketujuh itulah Sabat perhentian, suatu pertemuan kudus, kamu tidak boleh melakukan segala pekerjaan; itulah sabbat bagi TUHAN di seluruh tempat tinggalmu.”* (ויקרא Vayiq'ra [Leviticus - Imamat] 23:3). Yeshua leerde op de Shabat in de synagoge. Onderwijs geven en van Yeshua ontvangen is een zeer voegzaam werk op Shabat, en juist in de synagoge, die in het Jiddisch niet voor niets 'sjoel' [Schule], dus 'school' wordt genoemd. Er zijn meerdere wijzen van weldoen op Shabat dan de eredienst bijwonen. Werken van barmhartigheid die wij als gelovigen op Shabat kunnen doen zijn zieken en eenzamen bezoeken, of hulp verlenen aan hulpbehoevenden. Dit is namelijk weldoen uit een beginsel van liefde en barmhartigheid, met ootmoed en zelfverloochening en hemelsgezindheid van geest, en het zal welgevallen vinden bij de Eeuwige. Voor de viering op vrijdagavond en zaterdagmiddag thuis is er een liturgie, en

daarnaast is het aan te bevelen om een messiasbelijdende Joodse gemeente te bezoeken voor de zaterdagochtenddienst.

De eeuwige Shabat

De wekelijkse Shabat is een schaduw van de komende Shabat; het duizendjarig Vrederijk! Maar door het offer van Yeshua mogen wij eens de eeuwige Shabat ingaan, mits wij Hem hebben aangenomen als Heer en Verlosser, en mits wij gehoorzaam zijn aan de geboden van Zijn Vader, die dus niet buiten werking zijn gesteld! De schrijver van de Hebreeënbrieff wil ons daarom waarschuwen: zoals het volk Israël tot de dag van vandaag geen rust heeft gevonden vanwege de ongehoorzaamheid aan G'ds wetten, zo heeft ook de gemeente van Yeshua tot de huidige dag geen rust gevonden vanwege diezelfde ongehoorzaamheid: de diverse Kerkscheuringen, de verdeeldheid van de christenen in ontelbare denominaties en sekten, de inquisitie en geloofsoorlogen, de onverdraagzaamheid en dikwijls zelfs haat tussen christenen van verschillende kerken zoals in Noord-Ierland getuigen daarvan. Deze onrust wordt ook gekenmerkt door een typisch verschijnsel van de laatste tijd: de vele "zwerfers", mensen die van de ene kerk of gemeente naar de andere gaan, daar een tijdje blijven en dan weer vertrekken, steeds op zoek naar "de ware gemeente", waar men eindelijk tot rust kan komen. Het geloof in Yeshua alléén is dus geen garantie, de eeuwige rust te mogen ingaan. Geloof, maar óók gehoorzaamheid aan G'ds geboden zijn beiden noodzakelijk! Yeshua heeft ooit gezegd: *"Niet een ieder, die tot Mij zegt: Here, Here, zal het Koninkrijk der hemelen binnengaan, maar wie doet de wil Mijns Vaders, die in de hemelen is! - Bukan setiap orang yang berkata kepada-Ku: Tuhan, Tuhan, dia akan masuk ke dalam kerajaan surga; melainkan dia yang melakukan kehendak Bapa-Ku yang di surga! - Sing mlebu ing Kratoné Swarga kuwi ora wong sing ngomong Gusti, Gusti marang Aku, ora, nanging saben wong sing nglakoni kekarepané Bapakku nang swarga!"* (מתתיהו Matit'yahu [Matthéüs - Matius] 7:21). Laten wij derhalve de ernstige waarschuwing in עבריים Ivrim [Hebreeën - Ibrani] 3:16-19 en 4:1-13 serieus nemen: *"Wie waren het dan, die, hoewel zij de stem gehoord hadden, G'd verbitterden? Waren dat niet allen, die onder Moshe [Mozes] uit Egypte waren uitgegaan? En van wie heeft Hij een afkeer gehad, veertig jaren lang? Was het niet van hen, die gezondigd hadden en wier lijken in de woestijn lagen? Aan wie anders zwoer Hij, dat zij tot Zijn rust niet zouden ingaan, dan aan hen, die ongehoorzaam geweest waren? Zo zien wij, dat zij niet konden ingaan wegens hun ongelooft. Laten wij daarom op onze hoede zijn, dat niemand van u, terwijl nog een belofte van tot Zijn rust in te gaan bestaat, de indruk zou wekken achter te blijven. Want ook ons is het evangelie verkondigd evenals hun, maar het woord der prediking was hun niet van nut, omdat het niet met geloof gepaard ging bij hen, die het hoorden. Want wij gaan tot de rust in, wij, die tot geloof gekomen zijn, zoals Hij gesproken heeft: gelijk Ik gezworen heb in mijn toorn: Nooit zullen zij tot Mijn rust ingaan, en toch waren Zijn werken van de grondlegging der wereld af gereed. Want Hij heeft ergens van de zevende dag aldus gesproken: 'En G'd rustte op de zevende dag van al Zijn werken'; en hier wederom: 'Nooit zullen zij tot Mijn rust ingaan'. Aangezien nog te wachten is, dat sommigen tot die rust zullen ingaan, en zij, die het evangelie eerst ontvangen hebben, niet ingegaan zijn wegens hun ongehoorzaamheid, stelt Hij wederom een dag vast, heden, als Hij door David na zo lange tijd spreekt, zoals boven gezegd werd: 'Heden, indien gij zijn stem hoort, verhardt uw harten niet'. Want indien Yehoshua [Jozua] hen in de rust gebracht had, zou Hij niet meer over een andere, latere dag gesproken hebben. Er blijft dus een Shabatsrust (let op: er staat hier niet: zondagsrust!!!) voor het volk van G'd. Want wie tot Zijn rust is ingegaan, is ook zelf tot rust gekomen van zijn werken, evenals G'd van de Zijne. Laten wij er dus ernst mede maken om tot die rust in te gaan, opdat niemand ten val kome door dit voorbeeld van ongehoorzaamheid te volgen. Want het woord G'ds is levend en krachtig en scherper dan enig tweesnijdend zwaard en het dringt door, zo diep, dat het vaneen scheidt ziel en geest, gewrichten en merg, en het schift overleggingen en gedachten des harten; en geen schepsel is voor Hem verborgen, want alle dingen liggen open en ontbloot voor de ogen van Hem, voor wie wij rekenschap hebben af te leggen." **Bahasa Indonesia:** "Sebab, siapakah yang mendengar, mereka telah menghasut? Betapa pun tidak semua orang yang telah keluar dari Mesir melalui Musa. Dan kepada siapakah Dia murka selama empat puluh tahun? Bukankah kepada mereka yang telah berdosa, yang mayatnya bergelimpangan di padang gurun? Dan kepada siapa Dia telah bersumpah agar mereka tidak dapat masuk ke dalam tempat perhentian-Nya, selain kepada mereka yang tidak taat? Maka kita melihat, bahwa*

mereka tidak dapat masuk karena ketidakpercayaan. Selanjutnya, biarlah kita menjadi takut, supaya tentang janji yang ditinggalkan untuk masuk ke dalam perhentian-Nya, jangan ada seseorang di antara kamu yang menganggap kurang. Sebab, kita yang telah diinjili adalah sama seperti mereka juga, kecuali bahwa firman pemberitaan itu tidak menguntungkan mereka karena tidak dipadukan dengan iman dalam diri mereka yang telah mendengarkan. Sebab, kita yang telah percaya, kita sedang masuk ke dalam perhentian, seperti yang telah Dia katakan: Betapa Aku telah bersumpah dalam murka-Ku, seandainya mereka dapat masuk ke dalam perhentian-Ku, sekalipun pekerjaan-pekerjaan itu sudah terjadi sejak permulaan dunia. Sebab Dia pernah berfirman di suatu nas tentang hari ketujuh, demikian: Maka Elohim beristirahat pada hari ketujuh dari segala pekerjaan-Nya. Dan lagi dalam nas itu: Seandainya mereka dapat masuk ke dalam perhentian-Ku. Jadi kemudian, hal itu ditinggalkan supaya beberapa orang dapat masuk ke dalamnya, dan mereka yang terlebih dahulu diinjili, mereka gagal masuk oleh karena ketidaktaatan. Lagi, dia menetapkan suatu hari, Hari ini, dengan berfirman melalui David [Daud], setelah sekian lama waktunya, sama seperti yang telah difirmankan: Pada hari ini, jika kamu mendengar suara-Nya, janganlah keraskan hatimu! Sebab, jika Yosua telah membuat mereka beristirahat, maka Dia tidak akan berbicara tentang hari yang lain sesudah hal-hal itu. Jadi, masih ditinggalkan suatu Sabat perhentian bagi umat Elohim. Sebab, siapa yang masuk ke dalam perhentian-Nya, maka dia telah berhenti dari pekerjaan-pekerjaannya, sama seperti Elohim dari pekerjaan-pekerjaan-Nya. Oleh karena itu, biarlah kita bergegas untuk masuk ke dalam perhentian itu, supaya jangan ada seorang pun yang jatuh ke dalam contoh yang sama dari ketidaktaatan. Sebab, firman Elohimlah yang hidup dan berkuasa dan lebih tajam daripada pedang bermata dua mana pun, dan yang menusuk hingga memisahkan jiwa dan roh juga sendi-sendi dan sumsum, dan yang sanggup membedakan pikiran-pikiran dan niat-niat hati; dan tidak ada makhluk yang tersembunyi di hadapan-Nya, sebaliknya, segala sesuatu telanjang dan terbuka di mata Dia yang dengannya ada perhitungan bagi kita.” **Javaans:** “Para sedulur, mbok dipikir lelakoné mbah-mbahané awaké déwé, dongé ora gelem manut marang Gusti Elohim. Senajan dituntun karo nabi Moses lunga sangka negara Egipte lan wong-wong pada krungu swarané Gusti Elohim déwé, meksa ijik pada wani marang Gusti Elohim. Patang puluh taun suwéné wong-wong pada nglakoni ala lan marakké Gusti Elohim nesu tenan. Lah entèk-entèké kepriyé? Kabèh pada mati nang wustèn. Sampèk Dèkné ngomong ngéné: Aku ora bakal nglilani wong-wong iki nampa katentremanku. Lah kuwi Gusti Elohim ngomong karo sapa para sedulur? Apa ora ngomong karo mbah-mbahané awaké déwé mbiyèn sing ora gelem manut? Pantyèn! Mulané saiki awaké déwé dunung kenèng apa wong-wong ora bisa nampa katentremané Gusti Elohim, yakuwi, jalaran ora pada mantep terus enggoné pretyaya marang Gusti Yeshua haMashiach. Para sedulur, prejanjiané Gusti Elohim nèk awaké déwé dililani nampa katentremané, ijik kanggo, mulané awaké déwé kudu sing ati-ati tenan supaya nang tengahmu aja sampèk ènèng wong siji waé sampèk ora nampa katentremané Gusti Elohim. Awit tunggalé waé karo wong-wong kuwi, awaké déwé ya wis krungu kabar kabungahané Gusti Yeshua haMashiach. Nanging iku ora nekakké betyik blas kanggo wong-wong kuwi. Awit senajan krungu, nanging meksa ora gelem pretyaya. Nanging awaké déwé sing pretyaya, awaké déwé bakal nampa katentremané Gusti Elohim. Tembungé Gusti Elohim uniné ngéné: Jalaran Aku nesu tenan marang bangsa iki, mulané Aku ngomong nèk Aku ora bakal nglilani bangsa iki nampa katentremanku. Senajan Gusti Elohim wis rampung karo penggawéané kawit mbiyèn dongé Dèkné nggawé jagat, meksa Dèkné ngomong ngono kuwi mau. Bab dina sing nomer pitu nang Kitab ketulis ngéné: Ing pitung dinané Gusti Elohim lèrèn sakwisé kerjané kabèh rampung. Uga ènèng ayat liyané nang Kitab sing uniné ngéné: Aku ora bakal nglilani wong-wong iki nampa katentremanku. Wong-wong sing krungu kabar kabungahané Gusti sing ndisik déwé malah ora pada nampa katentremané Gusti Elohim, jalaran ora pada pretyaya. Nanging ènèng wong liya-liyané sing dililani nampa katentremanku. Mulané Gusti Elohim nyawiské dina liyané, yakuwi dina sing diarani ‘dina iki’, kanggo wong-wong, supaya bisa nampa katentremané. Gusti Elohim wis ngomongké bab kuwi marang mbah-mbahané awaké déwé dèk mbiyèn, nanging let pirang-pirang taun sakwisé kuwi, Gusti Elohim ngomongké bab iki menèh lantaran ratu David [Daved], sing uniné kaya sing ndisik mau: Ing dina iki, nèk kowé krungu swarané Gusti Elohim, kowé aja pada wangkot atimu. Para sedulur, semunggoné ora ènèng dina liyané menèh, mesti Gusti Elohim ya ora ngomongké menèh sakwisé Yosua wis nuntun mbah-mbahané awaké déwé mlebu nang negara sing dityawiské karo Gusti Elohim kanggo lèrèn. Nanging wujuté saiki ijik ènèng dina liyané menèh kanggo umaté Gusti Elohim supaya bisa nampa katentremanku iki, pada waé kaya enggoné Gusti Elohim ngrasakké

katentreman sak barengé lèrèn ing pitung dinané, sakwisé rampung karo penggawéané. Awit sapa waé sing dililani nampa katentremané Gusti Elohim, wong kuwi uga lèrèn sangka penggawéané, kaya enggoné Gusti Elohim lèrèn sakwisé rampung karo penggawéané. Mulané para sedulur, hayuk awaké déwé pada nglumui tenan sak kuwat-kuwaté, supaya bisa nampa katentreman iki lan aja sampèk ènèng siji waé nang tengahmu ora manut marang Gusti Elohim lan kélangan katentreman iki, kaya mbah-mbahané awaké déwé dèk mbiyèn. Mulané awaké déwé kudu manut marang tembungé Gusti Elohim. Awit tembungé Gusti Elohim kuwi urip lan gedé kwasané lan landapé ngungkuli pedang sing landep kiwa-tengen. Tembungé Gusti Elohim bisa mlebu jeru ing atiné manungsa, misah roh lan nyawa, balung lan sungsum. Mulané tembungé Gusti Elohim bisa ngétokké ala-betyiké pikiran lan kekarepané manungsa. Para sedulur, ora ènèng prekara siji waé nang jagat kéné sing didelikké kanggo Gusti Elohim, ora. Dèkné ngerti lan weruh sembarang ing atiné manungsa. Mulané, mbésuk kabèh wong bakal asok penjawab marang Gusti Elohim.”

De Sabbat Stichting

Aansluitend op deze bijbelstudie wil ik ook nog vermelden dat de Sabbat Stichting een informatiefolder heeft uitgegeven, waaruit ik graag het een en ander wil citeren: “De Sabbat vormt het sluitstuk van G’ds scheppingswerk. Op de vijfde dag zegt Hij: ‘het is goed’. Op de zesde dag: ‘het is zeer goed’ en op de zevende dag: ‘dit is heilig’. Adam rust met G’d op de eerste Sabbat van de wereldgeschiedenis en de mens wordt geacht dat wekelijks te doen tot in alle eeuwigheden. Het gaat pas mis als Adam en Eva eigenmachtig wijzigingen aanbrengen in G’ds adviezen, daartoe aangezet door satan. Ook op het moment dat G’d Zijn tien geboden aan de mens geeft in de Sinaï, zien we dat de mens het werk van eigen hand, het gouden kalf, verkiest boven de rust in G’d. Zij maken een andere feestdag voor de HERE (Exodus 32:5). Het Nieuwe Testament leert dat Jezus G’ds wet op een volmaakte manier heeft gehouden. Hij toonde Zich daarmee solidair met G’ds schepping, zelfs tot in de dood. Daarmee neemt Hij de zonde van de wereld op Zich. Als Jezus sterft roept Hij: ‘Het is volbracht!’ Jezus rust in het graf (tijdens de Sabbat) en staat vervolgens weer op om aan Zijn nieuwe werk te beginnen (ná de Sabbat). Wij kunnen kiezen Hem daarin te volgen, of eigenmachtig een werkdag omdopen tot rustdag en daarmee G’ds heilige werk trachten te ‘verbeteren’. Zoals Adam en Eva in het paradijs en zoals het volk Israël in de Sinaï. Sabbat vieren, hoe dan? Het is heel eenvoudig. G’d heeft in 10 regels duidelijk gemaakt hoe we op aarde kunnen proeven van het geluk dat Hij ons wil geven. Het vieren van de zaterdag als Sabbat vormt een belangrijk onderdeel van die geboden. Een monument van G’ds schepping dat we altijd bij ons kunnen hebben, wie we ook zijn of waar we ook zijn. G’ds opdracht aan ons is heel eenvoudig. In het paradijs zijn we begonnen daarvan af te wijken en dat doen we nog steeds. De niet te doorgronden vergevingsgezindheid van G’d maakt het ons mogelijk onze verkeerde keuzes te herzien. Ook als die keuzes verbonden zijn met jarenlange tradities en wanneer het wijzigen ervan grote consequenties kan hebben voor ons sociale leven. Sabbatvieren kan op eigen gelegenheid of door aansluiting te zoeken bij gelovigen die de zaterdag als Sabbat vieren.” - Tot zover het citaat uit de folder van de Sabbat Stichting. Moge de Eeuwige ook u op het hart leggen om met blijdschap in het hart de door G’d zelf geheiligde Shabat te vieren, waarin de verwachting van de spoedige komst van onze Mashiach tot uitdrukking komt.

שלום שבת Shabat Shalom - Selamat Shabat - Gut Schabbes!

Werner Stauder